

Гурінчук С.В., Ісаєнко С.А., Коробова І.О.

Добір змісту навчальної дисципліни ІМПС як дидактична умова успішності її опанування

*Гурінчук Світлана Василівна, кандидат історичних наук, доцент,
Ісаєнко Світлана Анатоліївна, кандидат педагогічних наук, доцент,
Коробова Ірина Олександрівна, старший викладач
кафедра іноземних мов*

Державний економіко-технологічний університет транспорту, м. Київ, Україна

Анотація. У статті проаналізовано та узагальнено існуючий науково-теоретичний доробок щодо виокремлення і добору змісту навчальної дисципліни ІМПС у контексті міжкультурної комунікації. Узагальнення власного практичного досвіду дає авторкам статті підстави виділити дидактичні умови успішного опанування змісту навчальної дисципліни ІМПС, що є ефективними щодо формування у студентів вищих навчальних закладів здатності до повноцінного міжкультурного спілкування.

Ключові слова: дидактичні умови, соціокультурна проблематика, міжкультурна комунікація, зміст навчальної дисципліни ІМПС, здатність до міжкультурного спілкування

Вступ. Гуманізація навчання як стратегічний напрям розвитку всього сучасного європейського педагогічного процесу є явищем закономірним та історично обумовленим. Інтеграція системи вищої освіти України до світового та європейського освітнього простору зумовлює необхідність застосування у педагогічному процесі дидактичних концепцій, спрямованих на підготовку висококваліфікованих професіоналів. В умовах динамічних соціальних і технологічних перетворень у світі зросли вимоги до рівня володіння іноземною мовою майбутніми фахівцями інженерно-технічного профілю. Необхідність спілкування іноземною мовою для сучасного фахівця не викликає заперечень, оскільки навіть найвіддаленіші від мовних дисциплін спеціалісти вже переконалися: без володіння іноземною мовою повноцінний обмін науково-технічною інформацією неможливий, отже неможливий сам поступальний розвиток науки і техніки. Сьогодні вирішується проблема організації процесу навчання у вітчизняній вищій школі таким чином, щоб іноземна мова вивчалася як феномен національної культури народу, як модель бачення світу цим народом та його сприйняття гуманістичних цінностей. У процесі викладання іноземних мов одним із визначальних факторів стає представлена через іноземну мову культурно-специфічна система, яка орієнтована на відповідні стандарти культури (певні норми, цінності, переконання, правила та уявлення, властиві представникам даної культури, та віддзеркалені у мові).

Короткий огляд публікацій по темі. Сфери діяльності сучасних фахівців, де необхідне застосування знань іноземних мов, досить різноманітні і, відповідно до цього, вони вимагають від фахівців різноманітних мовних умінь і навичок. Тому професійний аспект у викладанні іноземної мови завжди посідає провідне місце у навчальних програмах немовних вишів. Для інженера в умовах безперервного збільшення кількості періодичних видань, каталогів безперечно важливим є умінь орієнтуватись в стрімкому потоці інформації. Відповідно, це завдання знайшло відображення в програмах іншомовних навчальних дисциплін для немовних спеціальностей вищих закладів, які ставлять основну мету – оволодіння умінням читати оригінальну літературу зі спеціальності для отримання необхідної інформації [5, с. 12]. У сучасних умовах широкого розвитку міжнародних зв'язків навчання іноземної мови на матеріалах спеці-

альності має велике значення. Вивчення іноземних мов у технічному ВНЗ – засіб більш глибокого ознайомлення з різноманітною інформацією щодо досягнень науки і техніки в своїй країні і за кордоном. Сучасний фахівець повинен уміти відібрати потрібну інформацію з іноземної періодики та критично оцінити її, подати реферативний переклад чи проанотувати прочитану іноземною мовою статтю, виступити з повідомленням чи доповіддю на конференції тощо [5, с. 13]. Особливо важливим, на думку науковців, є те, що за відповідної організації навчального процесу може мати місце перенесення навичок і вмінь пошуку інформації, сформованих у процесі навчання іноземною мовою, в мовну діяльність рідною мовою. Іншими словами, навчання читання іноземною мовою сприяє розвитку у студентів навичок, передбачених кваліфікаційними характеристиками спеціаліста [5, с. 14]. З іншого боку, інженерна діяльність у спільних підприємствах, прямі контакти з зарубіжними фірмами вимагають знання особливостей ділового спілкування з іноземними партнерами та застосування цих знань на практиці. Для цього потрібно оволодіти основами професійного та ділового спілкування іноземною мовою [7, с. 21]. Отже, основною метою навчання іноземній мові є навчання практичному володінню іноземною мовою як новим засобом комунікації.

Термін “практичне володіння” іноземною мовою може бути визначений як умінь висловлювати свої та розуміти думки інших в усній та письмовій формах [4]. І.В. Рахманов, Л.В. Щерба, І.Д. Салістра та інші під “практичним володінням” іноземною мовою розуміють комунікативно достатній рівень володіння мовою, що створює базу для подальшого професійно зорієнтованого до-оволодіння мовою [4; 11; 14]. Ми вважаємо, що “практичне володіння” та процес “практичного оволодіння” іноземною мовою не повинні ототожнюватися з розвитком тільки усного мовлення, хоча історично таке ототожнення можна зрозуміти. Наприкінці XIX століття, коли на зміну граматико-перекладному методу, який мав на меті розвиток логічного мислення суб'єкта і набуття ним філологічної освіти, прийшов прямий метод як реакція на появу соціального попиту суспільства на людей, що практично володіють іноземною мовою, поняття “володіти мовою” означало “вміти говорити нею”. Але вже на початку XX століття з'являються виступи на захист такого викладання, яке б дало не тільки практичне

знання мови, але й розвивало б мислення та реалізувало б принцип свідомості у навчанні, оскільки в суспільстві постала гостра необхідність у появі методів, які об'єднали б все корисне та доцільне, що вже було накопичене в старій та новій методиках, в яких би співіснували свідомість та інтуїція. Оскільки спілкування іноземною мовою може здійснюватися не тільки в усній, а й у письмовій формі, тому зараз для багатьох дослідників "практичне володіння" мовою означає володіння всіма видами мовленнєвої діяльності [11]. Ми поділяємо таке розуміння "практичного володіння" іноземною мовою.

Визначне місце у світовій науковій спадщині посідає теоретико-практичний доробок із викладання іноземних мов Л. Щерби [14], І. Салістри [11], Н. Бориско [1], Г. Китайгородської [6], С. Ніколаєвої [9] та інших дослідників. Формуванню іноземної комунікативної компетенції присвячені праці таких українських учених, як Л. Волкова, Ю. Гапон, Р. Мартинова, О. Тарнопольський. Можливості використання освітньо-виховного потенціалу іноземної мови для забезпечення якісної професійної підготовки майбутніх фахівців також привернули увагу українських учених. Так, використання засобів іноземної мови досліджувалося науковцями для формування професійної спрямованості фахівця (В. Волкова), умінь професійного спілкування (Л. Морська), комунікативних умінь (Л. Дарійчук, Р. Зайцева), іноземної соціокультурної компетенції (Р. Гришкова, О. Першукова). Проте, аналіз науково-педагогічної літератури засвідчує необхідність подальшого інтенсивного пошуку ефективних шляхів організації цілісного педагогічного процесу (зокрема, і в межах окремих навчальних дисциплін) із метою формування здатності до найбільш ефективної міжкультурної комунікації у студентів відповідно до сучасних суспільних вимог, які висуваються до особистості фахівця і рівня його фахової підготовки.

Метою даної статті є спроба аналізу та узагальнення існуючого науково-педагогічного доробку та власного викладацького досвіду задля визначення ефективних дидактичних умов реалізації освітньо-виховного потенціалу іноземної мови за професійним спрямуванням. Об'єктом нашого дослідження виступає змістове та операційне наповнення навчальної дисципліни ІМПС у немовних ВНЗ з урахуванням актуалізації проблем міжкультурного спілкування у світі. Предметом дослідження – визначення ефективних дидактичних умов реалізації освітньо-виховного потенціалу "Іноземної мови (за професійним спрямуванням)" за умов обмеження змістового компонента жорсткими цільовими рамками професійно-зорієнтованої детермінованості цієї навчальної дисципліни.

Матеріали та методи. Уведена у навчальні плани ВНЗ немовного профілю навчальна дисципліна "Іноземна мова (за професійним спрямуванням)", з одного боку, вимагає урахування культурно-професійних реалій, відображених у іноземній мові, і реалізації усього могутнього потенціалу іноземної соціокультурної проблематики. З іншого боку, обмежена кількість навчальних годин не просто актуалізує, а загострює проблему ефективного добору змісту ІМПС.

Сучасні вимоги до підготовки кваліфікованого спеціаліста включають комунікативну спроможність у

сферах професійного та ситуативного спілкування в усній і письмовій формах, навички практичного володіння іноземною мовою у різних видах мовленнєвої діяльності в обсязі тематики, що обумовлена професійними потребами, та його спроможність оволодіти новітньою фаховою інформацією через іношомовні джерела. Процес вивчення іноземної мови у вищому навчальному закладі має забезпечити декілька взаємопов'язаних рівнозначних аспектів, серед яких пізнавальний, або загальноосвітній, що передбачає збагачення духовного світу особистості, набуття та розширення знань про культуру країни, мова якої вивчається. Однак, в програмах іношомовних навчальних дисциплін, передусім, передбачається набуття студентами комунікативної компетенції, яка, крім мовної та мовленнєвої, включає і соціокультурну компетенцію.

Формування і розвиток іноземної лексичної компетенції у процесі вивчення англійської мови спрямовані, згідно з програмою АМПС, на оволодіння найбільш уживаними словами та словосполученнями з академічної і професійної сфер [10]. Залежно від культурного матеріалу, з яким доводиться мати справу в межах соціокультурного середовища і сфери активності людини, А. Марков і Г. Бірженюк пропонують при проектуванні курсу навчання іноземної мови, що міститиме соціокультурну складову, виділити "поля" життєдіяльності, які одночасно виступатимуть пріоритетними напрямками формування соціокультурної компетенції. Відповідно до зазначених вище "полів" життєдіяльності А. Марков і Г. Бірженюк виділяють такі сфери культурної проблематики в змісті навчальної дисципліни: художня культура, історична культура, соціально-психологічна культура, духовно-моральна культура, екологічна культура, політична культура [8, с. 61]. Погоджуючись із запропонованим ученими підходом, ми пропонуємо виділити *індустріальне (технологічне)* середовище життєдіяльності людини і додати до змісту соціокультурної компетенції індустріальну (технологічну) культуру.

За Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти до соціокультурної лексики відносять широкий набір слів, пов'язаних із повсякденним життям, а саме: їжа та напої, поведінка за столом, громадські свята, робочий час і заняття; умови життя; міжособистісні стосунки, пов'язані з класовою і сімейною структурою, відносинами між поколіннями [3, с. 102–103]. За цим документом соціокультурний компонент, як бачимо, не поширюється на лексику сфери майбутньої професійної діяльності. Інший погляд на проблему відбору лексики, яка стосується культури, пропонує А. Флієр. За винятком слів, що позначають предмети та події, не створені й не ініційовані людиною (їхня частина, як стверджує науковець, у мовах складає від 3% до 5% лексику), решта словникового запасу будь-якої мови – це перелік явищ культури або її рис, її елементів, процесів, технологій тощо [12, с. 212]. А. Флієр вважає, що "усі дієслова, які вживаються для позначення будь-яких практичних чи інтелектуальних дій, які виконує людина за правилами соціального співіснування, а також усі іменники, що стимулюють дії такого роду, складають вичерпний "інструментарій" культури" [12, с. 214–215], і обов'язково повинні бути включеними до змісту навчальної дисципліни. Відповідно постає завдання добору ефективних методів і

прийомів оволодіння таким невичерпним запасом лексики.

Наш аналіз різноманітних методик викладання іноземних мов дає підстави стверджувати, що вони переважно базуються на принципі багаторазового відтворення мовленнєвих моделей в різних ситуаціях комунікативного спрямування (тобто на принципі максимального наближення процесу оволодіння іноземною мовою до процесу оволодіння рідною мовою) [13]. Проте, наш досвід свідчить, що за умови обмеженої кількості навчальних годин, які передбачаються навчальним планом у технічному ВНЗ на вивчення іноземної мови, використання інтенсивних методик викладання іноземних мов слід поєднувати з принципом усвідомленого підходу до опанування іншомовного навчального матеріалу, який стане одним із головних чинників активізації навчальної діяльності студентів та допоможе: 1) зрозуміти цілісність іншомовної системи, яка вивчається; 2) виділити складові компоненти іноземної мови та проаналізувати їхній взаємозв'язок та взаємодію; 3) віднайти в системі рідної мови відповідні мовні засоби (що дуже часто не співпадають з “мовленнєвими виявленнями” іноземної мови), які б відповідали літературним нормам рідної мови.

Спираючись на власні спостереження і практичний досвід, ми цілком поділяємо погляди професора П.Я. Гальперіна на необхідність поетапного формування умінь, розумових дій і понять та виділення “мовної свідомості” як основної ланки в оволодінні іноземними мовами [2]. Вважаємо, що формування та активізація навичок вибору автентичного мовленнєвого взірця повинно починатися із формувань у студентів умінь та свідомих дій по розрізненню основних іншомовних (англійських) граматичних категорій в мовленнєвих ситуаціях рідної (української) мови. Тобто саме рідна (українська) мова повинна виступати основою, необхідною для формування “мовної свідомості”, що цілком відповідає принципу усвідомленого підходу до оволодіння кодовою системою іноземної мови. Активізація навчальної діяльності досягається також через реалізацію принципу системності: за рахунок особливої організації матеріалу, його концентрації та розподілу, специфічних форм та методів навчання, а також за рахунок мобілізації та більш продуктивного використання потенційних можливостей суб'єкта та викладача, їхньої взаємодії [2, с. 190].

Поєднання принципів, на яких будуються інтенсивні методики викладання іноземних мов, з принципами усвідомленого оволодіння іноземною мовою та системного підходу до організації навчального процесу ставлять перед суб'єктом багато різнобічних, але однакових за важливістю, проблем-задач:

1) оволодіння сумою знань в процесі вивчення правил вимови та читання, та комплексом навичок, що виробляються на цій основі, та сприяють більш правильному сприйманню усної та письмової мови;

2) оволодіння найбільш вживаними словами та словосполученнями; розуміння різносторонніх зв'язків між лексичними одиницями, що виявляються у багатозначності, поєднуваності, синонімічності, антонімічності, (наприклад, а) вміння визначити точне

значення слова та його відмінності від інших синонімічних слів (особливо у випадках неповної синонімічності) та самостійно орієнтуватися в дуже поширеній лексиці англійської мови; б) вміння вірно використовувати прийменники та розуміти їхні змісто-змінні можливості в англійській мові; в) розуміння багатоваріантності співвіднесення українських та англійських морфем);

3) розуміння граматичної структури іноземної мови (наприклад, співвіднесеність трьох граматичних часових форм активного стану в українській мові з 16 аспектно-часовими формами Active Voice в англійській мові, відмінність граматичних категорій відмінка та роду іменника, категорій інфінітива та дієприкметника в цих мовах та особливості їхнього вживання, способи перекладу Gerund українською мовою тощо); оволодіння найбільш вживаними та специфічними граматичними конструкціями; доведення навичок використання лексичних одиниць у різних граматичних конструкціях до автоматизму;

4) ознайомлення та засвоєння фразеологічних виразів, розвиток навичок їхнього практичного використання. Значне місце в навчальному процесі, організованому за такими принципами, посідають також самостійна робота суб'єктів над формуванням навичок отримання необхідної інформації з довідкової літератури та інших джерел, ефективний контроль (зворотний зв'язок, який дає змогу викладачеві мати точне уявлення про просування студента у процесі засвоєння знань), органічне поєднання аудиторної та самостійної роботи студентів, яке має забезпечити використання сформованих мовних навичок та умінь, сприяти розвитку самостійності, комунікативно-пізнавальної та соціальної активності студентів – майбутніх фахівців, здатних успішно працювати в умовах усталених ринкових відносин та в суспільстві, де такі умови ще тільки створюються.

Сутність мови відбивається у її нерозривній єдності з мисленням і свідомістю. Однак, освітньо-виховну цінність іноземної мови складає не тільки засвоєння мовної системи або ж використання іноземної мови як засобу отримання нової інформації. Знання іноземної мови, як показує вивчення нами практичного досвіду викладання іноземної мови, є впливовим чинником утворення духовності особистості студента, його свідомості, мислення, поглядів і переконань. На нашу думку, загальні комунікативні вміння крім того, що включають орієнтування на самопізнання, планування спілкування і доцільне корегування плану іншомовного спілкування, вміння аналізувати іншомовне спілкування, полягають ще й у здатності налагоджувати доцільні стосунки з учасниками процесу спілкування, зберігати оптимізм, емоційну стійкість.

Висновки. Отже, викладене вище дозволяє зробити висновок про те, що на сучасному етапі розвитку освітніх процесів у світі володіння іноземною мовою фахівцем інженерно-технічного профілю визнається необхідною складовою і показником якості його професійної підготовки. Ефективними дидактичними умовами реалізації освітньо-виховного потенціалу іноземної мови у контексті міжкультурної комунікації визначено ретельний добір змісту навчальної дисципліни “Іноземна мова (за професійним спрямуванням)”,

спрямування навчально-пізнавальної діяльності студентів на опанування соціокультурної проблематики у змісті зазначеної навчальної дисципліни, іншомовної термінологічної системи, засобів адекватного граматики-стилістичного оформлення думки. Аналіз і узагальнення існуючого науково-теоретичного доробку та викладацького досвіду дає підстави визнати основними шляхами реалізації освітньо-виховного потенціалу іноземної мови у контексті підвищення якості фахової підготовки майбутнього інженера такі: поєднання принципів, на яких будуються інтенсивні методи викладання іноземних мов, із принципами усвідомленого оволодіння іноземною мовою та системно-

го підходу до організації навчального процесу; органічне поєднання аудиторної і самостійної роботи студентів, яке має забезпечити використання сформованих мовних навичок та мовленнєвих умінь, та системи ефективного контролю за процесом опанування студентами змістом іншомовних навчальних дисциплін. Перспективи дослідження ми бачимо в зіставленні та подальшому аналізі функціональних особливостей іноземної і рідномовної терміносистем різних полів професійної діяльності, розробку нових та розвиток існуючих прийомів опанування змісту навчальної дисципліни ІМПС тощо.

ЛІТЕРАТУРА (REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Бориско Н.Ф. Теоретические основы создания учебно-методических комплексов для языковой межкультурной подготовки учителей иностранных языков (на материале интенсивного обучения немецкому языку): дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.02 / Бориско Наталья Федоровна; Киев. гос. лингвист. ун-т. – К., 2000. – 508 л.
Borisko N.F. Teoreticheskie osnovy sozdaniia uchebno-metodicheskikh kompleksov dlia yazykovoï mezhkulturnoi podgotovki uchitelei inostrannykh yazykov (na materiale intensivnoho obuchenii nemetskomu yazyku): dys. ... d-ra. ped. nauk: 13.00.02 [Theoretical grounds on creation educational and methodical complex for language intercultural training of foreign language teachers (based on intensive German language training): dissertation on ... Doctor of Pedagogical sciences: 13.00.02] / Borisko Natalia Fedorovna; Kyiv. hos. lnhvist. un-t. – K., 2000. – 508 l.
2. Гальперин П.Я. и др. Психолого-педагогические проблемы программированного обучения на современном этапе. – М.: Высшая школа, 1996. – 287 с.
Halperin P.Ya. i dr. Psikhologo-pedahohicheskie problemy prohammirovannoho obuchenii na sovremennom etape [Psychological-pedagogical problems of programmed training at the present stage] / P.Ya. Halperin i dr. – M. Vysshaha shkola, 1996. – 287 s.
3. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Рада з питань співпраці в галузі культури. Ком. з освіти. Від. сучас. мов, Страсбург; наук. ред. С.Ю. Ніколаєва; пер. О.М. Шерстюк. – К.: Ленвіт, 2003. – 261 с.
Zahalnoevropeïski rekomendatsii z movnoi osvity: vyvchennia, vykladannia, otsiniuvannia [Common European recommendations on linguistic education: Learning, teaching, assessment] / Rada z pytan spivpratsi v haluzi kultury. Kom. z osvity. Vid suchas. mov, Strasburh; nauk. red. S.Yu. Nikolaieva; per. O.M. Sherstiuk. – K.: Lenvit, 2003. – 261 s.
4. Звягинцев В.А. История языкознания XIX–XX веков в очерках и извлечениях / В.А. Звягинцев. – Изд. 3-е, допол. – М.: Просвещение, 1964. – 329 с.
Zviahintsev V. A. Istoriia yazykoznanii XIX–XX vekov v ocherkakh i izvlecheniiakh [History of linguistics of the XIX–XX centuries in the essays and extracts] / V.A. Zviahintsev. – M.: Prosveshchenie 1964. – 329 s.
5. Карнаухова Л.М. Місце дисципліни “іноземна мова” в кваліфікаційних характеристиках спеціаліста технічного профілю // Наука і сучасність. – 1998. – Ч1. – С.11-17.
Karnaukhova L.M. Mistse dystsypliny “inozemna mova” v kvalifikatsiinykh kharakterystykakh spetsialista tekhnichnoho profilii [Place of discipline “foreign language” in the qualifying characteristics of technical specialists] / Nauka i suchasnist. – 1998. – Ch. 1. – S. 11-17.
6. Китайгородская Г.А. Методические основы интенсивного обучения иностранным языкам / Г.А. Китайгородская. – М.: Изд-во МГУ, 1986. – 176 с. – (Библиотека преподавателя).
Kitaihorodskaia H.A. Metodicheskie osnovy intensivnoho obuchenii inostrannym yazykam [Methodical grounds of intensive foreign language teaching] / H.A. Kitaihorodskaia. – M.: Izd-vo MNU, 1986. – 176 s. – (Biblioteka prepodavatelii).
7. Климашевский Л.М., Шестопалов Г.Г. Аспекты гуманитарного образования в техническом вузе // Инженерная освіта на межі століть: традиції, проблеми, перспективи. – Харків: ХДПУ, 2010. – С. 27-29.
Klimashevskii L.M., Shestopalov H.H. Aspekty humanitarnoho obrazovannia v tekhnichskom vuze [Humanitarian aspects of education in a technical university] // Inzhenerna osvita na mezhii stolit: tradytsii, problemy, perspektivy. – Kharkiv: KhDPU, 2010. – S. 27-29.
8. Марков А.П. Основы социокультурного проектирования: учеб. пособие для студ. вузов, обучающ. по спец. “Социально-культурная деятельность” / А.П. Марков, Г.М. Бирженюк; С.-Петербург. гуманитар. ун-т профсоюзов. – СПб.: ИГУП, 1998. – 361 с.: ил. – (Библиотека Гуманитарного университета; вып. 6).
Markov A.P. Osnovy sotsiokulturnoho proektirovaniia [Fundamentals of sociocultural design]: ucheb. posobie dlia stud. vuzov, obuchaiusch. po spets. “Sotsialno-kulturnaia deiatelnost” / A.P. Markov, G.M. Birzheniuk; S.-Peterb. humanitar. un-t profsoiuzov. – SPB: IHUP, 1998. – 361 s.: il. – (Biblioteka Humanitarnoho universiteta; vyp. 6).
9. Ніколаєва С.Ю. Ступеневе підготовка вчителя-викладача іноземної мови в університеті: вихідні положення / С.Ю. Ніколаєва // Інозем. мови. – 1999. – № 2. – С. 3–8.
Nikolaieva S.Yu. Stupeneva pidgotovka vchytelia-vykladacha inozemnoi movy v univertsiteti: vkhidni polozhennia / S.Yu. Nikolaieva // Inozem. movy. – 1999. – № 2. – S. 3–8.
10. Програма з англійської мови для професійного спілкування / Г.Є. Бакаєва, О.А. Борисенко, І.І. Зуєнок [та ін.]. – К.: Ленвіт, 2005. – 120 с. – Текст укр. і англ. мовами.
Programa z anhliiskoi movy dlia profesiinoho spilkuvannia [Program of English language for professional purposes] / H.Ye. Bakaieva, O.A. Borysenko, I.I. Zuienok [ta in.]. – K. Lenvit, 2005. – 120 s. – Tekst ukr. i angl. movamy.
11. Салистра И.Д. Очерки методов обучения иностранным языкам. Система упражнений и система занятий / И.Д. Салистра. – М.: Высш. шк., 1966. – 252 с. – (Библиотека филолога).
Salistra I.D. Ocherki metodov obuchenii inostrannym yazykam. Sistema upravnenii i sistema zaniatii [Essays on the methods of foreign language teaching. The system of exercises and training system] / I.D. Salistra. M.: Vyssh. shk., 1966. – 252 s. – (Biblioteka filoloha).
12. Флиер А.Я. Культурология для культурологов: учеб. пособие для высш. шк. / А.Я. Флиер. – М.: Акад. Проект; Екатеринбург: Деловая книга, 2002. – 458 с.

Flier A.Ya. *Kulturolohiia dlia kulturolohov: ucheb. posobie dlia vyssh. shk. [Cultural Studies for cultural scientists: training manual for high. sch.] / A.Ya. Flier. – M.: Akadem. Proekt; Ekaterinburh: Delovaia kniha, 2002. – 458 s.*

13. Хегболдт П. Изучение иностранных языков / Питер Хегболдт. – М.: Учпедгиз, 1963. – 158 с.

Khehboldt P. Izuchenie inostrannykh yazykov [Foreign languages study] / Piter Khehboldt. – M.: Uchpedhiz, 1963. – 158 s.

14. Щерба Л.В. Преподавание языков в школе: общ. вопр. методики: учеб. пособие для студ. филол. фак. / Л.В. Щерба;

Филол. фак. С.-Петерб. гос. ун-та. – 3-е изд., испр. и доп. – М.: Academia, 2003. – 148, [3] с. – (Высшее образование).

Scherba L.V. Prepodavanie yazykov v shkole: obsch. vopr. metodiki: ucheb. posobie dlia stud. filol. fak. [Languages teaching at school: gen. meth. issues : training manual for linguis. stud.] / L.V. Scherba; Filoloh. facul. S. Peterb. hos. un-ta. – 3 izd., ispr. i dop. – M.: Academia, 2003. – 148, [3] s. – (Vysshee obrazovanie).

Hurinchuk S.V., Isaienko S.A., Korobova I.O.

The ESP's content selection as didactic background for its successful mastering

Abstract. In the article an attempt to analyze the existing scientific views on the application of the socio-cultural problems to ESP teaching has been made. The authors generalize their practical experience, select didactic backgrounds and the most efficient ways to correlate the socio-cultural content and to apply it to forming students' ability to cross-cultural communication

Keywords: *didactic backgrounds, socio-cultural problems, intercultural communication, the content of the subject "English for Specific Purposes", ability to cross-cultural communication*

Гуринчук С.В., Исаенко С.А., Коробова И.А.

Отбор содержания учебной дисциплины ИЯСЦ как дидактическое условие успешности овладения ею

Аннотация. В статье проанализированы и обобщены существующие научно-теоретические взгляды на выделение проблематики в содержании учебной дисциплины ИЯСЦ в контексте межкультурной коммуникации. Обобщение собственного практического опыта даёт авторам статьи основания выделить дидактические условия успешного овладения содержанием учебной дисциплины ИЯСЦ, оказавшиеся эффективными для формирования у студентов вузов способности к полноценному межкультурному общению

Ключевые слова: *дидактические условия, социо-культурная проблематика, межкультурная коммуникация, содержание учебной дисциплины ИЯСЦ, способность к межкультурному общению*